

УДК 614:631.8

Чемикос С.В., аспірант спеціальності 263 Цивільна безпека
Науковий керівник: Голінько В.І., д.т.н., завідувач кафедри охорони праці та цивільної безпеки

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро, Україна)

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ТА КОНТРОЛЮ ВИКОРИСТАННЯ ПЕСТИЦИДІВ ТА АГРОХІМІКАТІВ У АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

На сьогоднішній день, навіть під час війни розвиток агропромислових компанії не стоїть на місці. Компанії продовжують працювати у важкі часи для країни та покращувати процеси з технологічного виробництва насіння. Обсяги виробництва збільшуються та постає питання у належному використанні, зберіганні пестицидів та агрохімікатів, а також безпеки працівників під час обробки зерна та безпеки населення під час проведення польових робіт з застосування засобів захисту рослин. В даний час проблемою для більшості аграрних підприємств є відсутність належних складських приміщень для зберігання пестицидів та агрохімікатів, а норми вимог державних санітарних правил ДСП 8.8.1.2.001-98 про транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві [1] вже є застарілими та потребують перегляду, у зв'язку з їхньою несумісністю з сучасним станом науки та техніки, невідповідності міжнародним стандартам, невизначеності обов'язків та відповідальності суб'єктів господарювання, а також відсутності ефективних механізмів контролю та нагляду.

Для вдосконалення контролю за пестицидами та агрохімікатами в Україні необхідно дотримуватися таких заходів як державна реєстрація, експертиза та належне випробування. Пестициди і агрохімікати повинні пройти державну реєстрацію, експертизу та випробування перед їх виробництвом, торгівлею та застосуванням. Необхідно створити та підтримувати актуальний Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів дозволених до використання в Україні, а компанії виробники повинні вести політику відкритих даних щодо діючих хімічних речовин. Пестициди і агрохімікати повинні бути належно етикетовано та мати паспорти безпеки (MSDS), забезпечуватись належним транспортуванням та зберіганням згідно пожежної та техногенної безпеки, застосуванням та утилізацією, знищенням та знешкодженням згідно вимог екологічного законодавства та паспортів безпеки (MSDS).

Повинен здійснюватися державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами в тому числі посилення контролю за утилізацією використаних ємностей і тари, а також контролю за навчанням з питань безпечного поводження з пестицидами та одержанням посвідчення про право роботи з пестицидами, юридичними особами та господарствами згідно нового Порядку одержання посвідчення про право роботи з пестицидами, затвердженим Постановою КМУ від 9 травня 2023 р. № 458 [2]. Проте порядок не визначає конкретних вимог до форми та змісту навчання у дистанційній формі, що може призвести до розбіжностей у якості та обсязі наданої інформації під час навчання.

Крім того повинно забезпечуватися дотримання вимог міжнародних стандартів менеджменту в сфері охорони здоров'я та безпеки праці працівників, які працюють з пестицидами і агрохімікатами. Обов'язковим проходженням медичних оглядів працівників та визначенням саме з якими хімічними речовинами вони працюють, а також обов'язковим визначенням та затвердженням конкретних засобів індивідуального захисту які необхідно використовувати працівникам під час роботи з агрохімікатами,

оскільки нині працівникам можуть видаватися засоби захисту органів дихання які не захищають від хімічних речовин в повітрі робочої зони та призначені виключно для захисту від пилу.

Разом з тим на державному рівні повинно забезпечуватися страхування екологічного ризику від застосування пестицидів і агрохімікатів що дозволить врегулювати механізм відповідальності суб'єктів господарювання, особливо підприємств з підвищеною небезпекою - винуватців аварій, за шкоду, заподіяну внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, скорочення бюджетних витрат на ліквідацію аварійних та надзвичайних ситуацій, посилення контролю за потенційно небезпечними видами діяльності та покращення екологічної безпеки [3].

Висновки:

Є потенційні недоліки державних санітарних правил, особливо щодо довгострокового впливу пестицидів на здоров'я людини та навколишнє середовище. Це включає ризик розвитку хронічних захворювань, алергій, генетичних мутацій, раку, імунодефіциту, порушень репродуктивної функції, неврологічних розладів тощо. Також ці правила не враховують реального стану речей щодо залишкових кількостей пестицидів у продуктах харчування, ґрунті, воді, повітрі, а також їх накопичення та перетворення в організмі людини та тварин.

Ці аспекти важливі для розгляду при формуванні політики в сфері пестицидів, і вони підкреслюють необхідність постійного оновлення та перегляду регулятивних норм і стандартів, щоб вони відповідали найновішим науковим даним і враховували всі потенційні ризики.

Основними завдання для вдосконалення системи безпеки та контролю використання пестицидів та агрохімікатів у агропромисловому комплексі є наступні:

- виконати аналіз сучасного стану агропромислових компаній в Україні. Оцінка впливу війни на розвиток агропромислових компаній, зокрема на процеси технологічного виробництва насіння;

- дослідити проблеми, пов'язані з використанням, зберіганням та безпекою пестицидів та агрохімікатів, зокрема в контексті безпеки працівників та населення;

- оцінити державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98. Аналіз поточних норм та вимог, їх актуальності, потенційних недоліків, особливо щодо довгострокового впливу пестицидів на здоров'я людини та навколишнє середовище та необхідності їх перегляду;

- дослідити процеси державної реєстрації, експертизи та випробування пестицидів та агрохімікатів;

- здійснити аналіз поточних умов безпеки праці та охорони здоров'я працівників, які працюють з пестицидами і агрохімікатами;

- дослідити механізм страхування екологічного ризику від застосування пестицидів і агрохімікатів.

Ці завдання спрямовані на глибше розуміння виявленої проблематики та розробку ефективних рішень для її вирішення.

Список використаних джерел:

1. ДСП 8.8.1.2.001-98. Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві від 03.08.1998 р. №1 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001282-98#Text>

2. Порядок одержання посвідчення про право роботи з пестицидами від 09.05.2023 р. № 458 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458-2023-%D0%BF#Text>

3. Проект Закону про екологічне страхування [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72713